

Rudenschöldskolan, Lidköping

Gymnastiksal – antikvariskt planunderlag

Kulturbyggnadsbyrån i Sverige AB
Sven Olof Ahlberg
2025 10 26

Framsidesbild: Gymnastiksalens södra vägg med det stora fönsterpartiet som numera dessvärre är delvis igensatt. Partiet skiljer sig indelning från den modell som föreslås på originalritningen, det är emellertid oklart om och när fönstret modifierades.

Sista sidan: Västra och norra sidan av gymnastikbyggnaden sedd från skolgården. Notera den senare tillkomna volymen med stålporten i sydvästra hörnet av byggnaden.

Kulturbyggnadsbyrån i Sverige AB

Org.nr.: 559185-5977

VAT: SE559185597701

Saleby Forsa kvarn +46 703971130
531 93 LIDKÖPING so@kulturbyggnadsbyran.se

www.kulturbyggnadsbyran.se Instagram: soahlberg

Kulturbyggnadsbyrån i Sverige AB är ett fristående kunskapsföretag med säte i Lidköping. Verksamheten drivs av bebyggelseantikvarie/fotograf Sven Olof Ahlberg och omfattar rådgivning, utredning samt dokumentation åt statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, museer och Svenska kyrkan över hela landet. Ahlberg undervisar regelbundet vid bland annat Uppsala Universitet, Rise betongcertifieringskurser, Chalmers tekniska högskola och Göteborgs Universitet.

Sven Olof Ahlberg är certifierad sakkunnig KUL avseende Kulturvärden K, (cert nr 1053-CFU-2057).

Rudenschöldskolan, Lidköping

Gymnastiksal - antikvariskt planunderlag

Kulturbyggnadsbyrån i Sverige AB
Sven Olof Ahlberg
2025 10 26

Ortofoto över det aktuella kvarteret. Gymnastisalen är centralt belägen och är markerad med ett A. **Bild från Lidköpings kommun**

Inledning

På uppdrag av planarkitekt Erik Hallberg Sektor Samhälle, Lidköpings kommun, har undertecknad undersökt de kulturhistoriska värdena vid Rudenschöldskolan. I uppdraget ingår en översiktlig bedömning av hela skolområdet men i synnerhet gymnastiksalen markerad på ortofotografiet på motstående sida.

Syftet med uppdraget är att ta fram ett antikvariskt planunderlag. Underlaget ska *identifiera, lokalisera, värdera och förmedla* värdena som finns på platsen, men denna framställning är dock inte en historieskrivning över området.

Underlaget ska vidare tydliggöra i vilken grad olika delar av området tål påverkan i form av förändringsåtgärder. Resultatet kan därefter översättas till förslag till planbestämmelser.

Arbetet har utförts i fält genom fotografering och noteringar med en efterföljande analys av de identifierade värdena. Det undersökta området framgår av ortofotot på motstående sida.

Samtliga bilder är tagna av författaren, där annat ej anges.

Lidköping den 26 oktober 2025

Kulturbyggnadsbyrån i Sverige AB

Sven Olof Ahlberg

Ovan: Skolmiljön sedd från insidan av staketet vid Silversköldsgatan. Från detta håll är gymnastiksalen en sluten volym utan fönsteröppningar.

Nedan: Vy över skolgården med den centralt placerade gymnastikbyggnaden i mitten. Byggnaden trappar upp silhuetten av volymerna på gården och bildar en sammanhållande fond gentemot den öppna ytan bakom.

Karaktärsbeskrivning

Det undersökta området består av ett stort skolgårdsområde med öppna ytor för gymnastik och idrott samt ett antal skolbyggnader som i huvudsak ligger längs Esplanaden och Rudenschöldsgatan. I norr möter skolgården De la Gardiegymnasiets byggnader. Det här aktuella skolområdet började tas i anspråk under de sista åren av 1950-talet och ritningarna till gymnastiksalen är daterade 1958. Successivt har skolbyggnaderna förändrats, ersatts och nya volymer har tillkommit.

Beskrivningen av områdets karaktär nedan är uppdelad i ett antal moment där olika företeelser går igenom var för sig, men även hur de förhåller sig till varandra. Karaktärsbeskrivningen ligger till grund för identifieringen och lokaliseringen av de kulturhistoriska värdena. Beskrivningarna baseras till största delen på bilder med stödjande texter.

Bedömningen baseras delvis på förhållningssättet i publikationen *The Image of the City* av författaren Kevin Lynch. Här handlar det främst om ett teoretiskt hjälpmedel för att utifrån ett antal grundbegrepp analysera inbördes relationer mellan platser, volymer och enskilda detaljer, men även att identifiera tydliga värden i miljön. Rubriceringen i detta avsnitt följer dock platsens förutsättningar och stämmer därmed inte exakt överens med den teoretiska modellen.

Övergripande karaktär

Det aktuella området kännetecknas av två tydliga karaktärer: de *utåt slutna skolbyggnaderna* i söder och väster samt den *helt öppna* obebyggda gräs- och grusytan i öster mot Silversköldsgatan. Inne i området finns enstaka lövträd, sittmöbler, fasta idrottsredskap och den här aktuella idrottshallen. Hela kvarteret är plant.

Siktlinjer och stråk

Siktlinjerna är av två typer: dels en linje som följer gångstråket mellan gymnasiet och högstadieskolan, dels ett antal mindre siktlinjer i huvudsak mellan olika byggnadskroppar (se bilderna nedan).

Gränser

Gatorna Rudenschöldsgatan, Esplanaden och Silversköldsgatan inramar området och trots att det är helt visuellt öppet mot öster och delvis mot söder utgör det staket som begränsar skolgården en tydlig markering i stadsrummet – en kontext innanför och en utanför staketet.

Kontaktpunkter

Allmänhetens möte med skolområdet i stort (inklusive de la Gardieskolan) koncentreras till antingen gångstråk på trottoarerna runt kvarteret eller till den gång- och cykelväg som passerar mellan skolorna. I övrigt är parkeringsplatserna längs Silversköldsgatan och avlämningsplatserna längs Rudenschöldsgatan naturliga kontaktytor vid ytterkanten av området. Parkeringarna inne i kvarteret är förbehållna studerande och personal.

Den enda allmänna vägen genom området är den gångväg som finns mellan Rudenschöldskolan och De la Gardiegymnasiet. Vid besökstillfället pågick ett markarbete som delvis stökade till passagen. Normalt finns en siktlinje rakt igenom området.

Fyra bilder som visar området från olika håll. Överst syns skolområdet från utsidan av stängslet i öster följt av en liknande vy från insidan av området. De två understa bilderna visar skolgårdsområdet sett från norr.

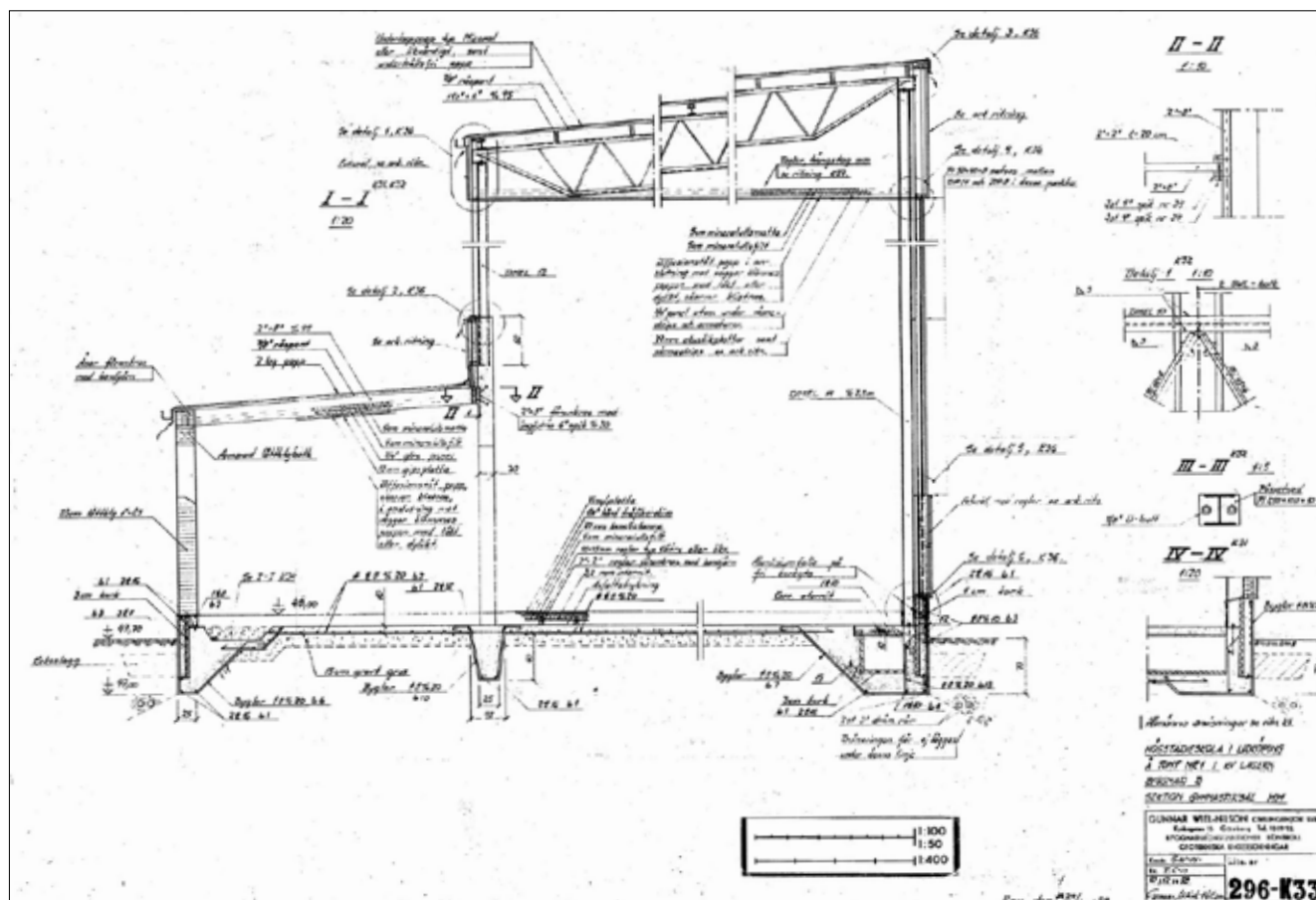
Gymnastiksalen

Gymnastiksalen är en tidstypisk rationellt utformad byggand som har ett väsentligt inslag av ingenjörskonst i sig. På ritningarna kan man se hur konstruktörerna har styrt formen på volymerna genom val av material och bärande system. Detta framgår inte minst i val av stålfackverk i taket och fullmursväggar av gasbetong.

Volym och arkitektur

Eftersom den inre funktionen har styrt byggnadens utformning är exteriören en spegling av vad som sker på insidan. Detta rationella drag är mycket tidstypiskt modernistiskt och arkitekturens grunddrag förstärks av det stora ljusinsläppet mot söder. Fönstren är idag delvis igensatta men väsentliga för upplevelsen av både interiör och exteriör.

Sektion genom gymnastiksalen. Notera fackverkstakstolen, den murade gasbetongväggen till vänster och den enkla grundläggningen av standardtyp.

Den slätputsade fasaden på gymnastikbyggnaden har en stramt modernistisk utformning med takfall som ansluter direkt till väggliven, vilket ger ett mycket stramt och avskalat intryck.

Fönsterfasaden mot söder är den mest karaktärsfulla sidan av byggnaden. Notera hur den senare utbyggnaden till vänster har ändrat grundsymmetrin hos volymen.

Fyra bilder som visar de södra, västra och norra delarna av fasaderna. Fönsterpartiet mot norr i den högre volymen är delvis igensatt liksom det stora partiet mot söder. Den ursprungligen stramt enkla och rena arkitekturen har förändrats till det sämre med de senare tillkomna skärmtaken på stålpelare vid entréerna. Visserligen skyddas elever och personal från nederbörd, men dessa konstruktioner tillför inget positivt till helheten.

Kulturhistoriska värden

Identifiering och bedömning av kulturhistoriska värden är till viss del alltid en subjektiv process som vanligen lämnar utrymme för vissa tolkningar. För att öka tydligheten, delas de identifierade värdena in i olika huvudgrupper. Nedan följer en beskrivning av de mest framträdande värdena i området med bedömningsgrunderna markerade med fet stil.

De kulturhistoriska värdena vid Rudenschöldskolan är kopplade till hela kvarteret som skolmiljö inklusive De la Gardiegymnasiet, vilket är viktigt att beakta. Det handlar med andra ord om ett **funktionsrelaterat värde** med **djup förankring i lokalsamhället**.

Fram till 1950-talets slut var det aktuella området obebyggt och helt präglad av den lantliga karaktär som ännu fanns i direkt anslutning till den centrala stadens rutnätssystem. Kvarteret omgavs dock av villor längs Esplanaden och Rudenschöldsgatan samt i öster av flerbostadshusen längs Silversköldsgatan.

Kvarteret har varit förknippat med utbildning ända sedan den första skolbyggnaden uppfördes i början av 1900-talet och då som realskola (nuvarande C-huset på De la Gardiegymnasiet). Platsen har därmed ett stort **socialhistoriskt värde**, inte minst med tanke på alla de generationer av Lidköpingsbor som har fått sin utbildning på denna plats.

Skolmiljöns organiskt framvuxna gestaltning med varierande volymer, material och utformning har skapat ett **omväxlande estetiskt och tidstypiskt**

uttryck. Ett tydligt bevis för detta är inte minst de stora volymerna på De la Gardiegymnasiet, Rudenschöldskolans huvudbyggnad och den här aktuella gymnastiksalen.

Gymnastiksalen har en konstruktion som präglas av **tidens rationella idéer** med en hög centralt placerad volym som på norra sidan flankeras av lägre omklädningsrum och på varje gavel ett entréparti. Varje interiör funktion är därmed läsbar i exteriören. **Pulpettaken** är tidstypiska liksom det stora **fönsterparti** som vetter mot söder. Byggandens arkitektoniska form tillför både kontrast och kontext till skolmiljön på ett sätt som ger volymen ett **stort arkitektoniskt värde**.

Gymnastiksalen är **fortfarande i drift** och används för den funktion som den uppfördes till, **bruksvärdet** är därmed stort. Vikten av att underhålla och bevara de byggnader som trots allt både är i drift och fungerar som avsett är central i all fastighetsförvaltning, vilket över tid skapar ett **ekonomiskt värde**.

Ur ett hållbarhetsperspektiv i linje med de klimatmål som Lidköpings kommun har undertecknat och införlivat i den styrande policyn för kommunens hela verksamhet, ska alla onödiga utsläpp och klimatbelastningar undvikas. En av de största negativa belastningarna på hela miljön är utsläpp från byggsektorn. Genom att bevara gymnastikhallen **reduceras klimatavtrycket** i kommunen.

Även de **gröna värdena** i området är väsentliga med den stora gräsytan, träd och planteringar.

En panoramavy över hela skolområdet sett mot väst. Gymnastikbyggnaden i mitten är viktig för helhetsupplevelsen av området och är den mest intressanta arkitektoniska volymen i sammanhanget.

Förslag till skyddsbestämmelser

Vid upprättandet av en ny detaljplan för området bör skyddsbestämmelserna relatera till de värden som utpekats i denna handling. Med tanke på detta ska ett **rivningsförbud** för gymnastiksalen införas.

De exteriöra värdena i den utpekade byggnaden bör säkras med:

Skydd av fasadmaterial och detaljer

Skydd av befintliga originalfönster

Skydd mot förvanskning av den tidstypiska arkitekturen

Vid ombyggnad eller tillbyggnad av den befintliga gymnastiksalen bör tilläggen **relateras till den befintliga arkitekturen** på ett sätt som gör varje generation läsbar och tydlig. Detta gäller **reglering av byggnadshöjder, tydligt angivna nya tak- och fasadmaterial** samt hur de nya delarna eventuellt **ansluts** till den befintliga volymen.

Om byggnader ska adderas i området, ska så stor hänsyn som möjligt tas till den befintliga kontexten (volym, material, färgsättning, placering och utformning). Området tål en förtätning på bekostnad av öppen yta, men **rivningar bör undvikas** både för att bevara områdets karaktär och av miljöskäl. Byggbranschen står för en stor del av den samlade klimatbelastningen, vilket måste tas med i beräkningen.

Ett av de främsta värdena i skolgårdsområdet är variationen mellan slutenhet och öppenhet. Vid eventuell förtätning ska hänsyn tas till dessa förhållanden på ett sätt som gör att området behåller sin grundkaraktär. I detta värde ingår siktlinjerna som dyker upp då man rör sig i området. **Nybyggnation bör därför placeras så att siktlinjer med variation integreras i planen.**

Vidare bör åtminstone delar av de gröna värdena skyddas genom **förbud att avverka fullstora träd**, skydd av dessa under en kommande byggnation och möjligen även planbestämmelser som syftar till etablering av **nya grönytor**.

Motstående sida: Fönsterpartiet på södersidan har en blandning av glas med olika ålder, vilka dessutom till viss del är igensatta. Trots detta är denna vägg den visuella höjdpunkten i byggnaden och vid en renovering av volymen bör fönstret återföras till sitt ursprungliga utseende och sin originalfunktion.

